

Foreningen Osbanens Venner

POSTBOKS 87 FANA
5859 BERGEN
obv@osbanen.no
www.osbanen.no

14.12.2015

Hordaland Fylkeskommune
Kultur- og idrettsavdelinga
Postboks 7900
5020 BERGEN

SØKNAD OM FINANSIELL STØTTE - DOKUMENTASJON AV NESTTUN-OSBANENS ENGELSK PASASJERVOGNER

Vi tillater oss med dette å søke Dem om bidrag på kr 100.000 til dokumentasjon av Nesttun–Osbanens engelske passasjervogner.

Innledning

Foreningen Osbanens Venner har som formål å fokusere og ta vare på historien og kulturminnene fra Nesttun-Osbanen, en viktig del av den lokale kulturarven. Osbanens Venner ble stiftet i 1976, og ivaretar gamle Stend stasjon, eid av Hordaland fylkeskommune. Herfra drives det publikumsrettede aktiviteter med basis i Osbanens historie. Stend stasjon er tenkt utviklet til «en kulturell rasteplass» tilknyttet gang- og sykkelveien «Osbanetraséen».

Kort om begrunnelsen for prosjektet

I 1894 åpnet jernbanen mellom Nesttun og Os sør for Bergen. Banen var bygget som en såkalt *Decauville-bane*, hvilket tilsa datidens rimeligste løsninger for jernbaner til offentlig benyttelse. Banen var bygget for 600 mm sporvidde, under anlegget økt til 750 mm uten andre endringer enn at svillene ble gjort 15 cm lengre og ballasten ditto bredere. Byggeprofilen for 600 mm-banen ble beholdt, og gjorde at banens rullende materiell forble det aller minste for offentlig trafikk ved noen norsk jernbane. Som Norges første ble jernbanen nedlagt i 1935.

Osbanens Venner sikret seg for en del år siden to halve vognkasser fra banens personvognpark. Vognkassene hadde siden banens nedleggelse blitt benyttet som henholdsvis uthus og hytte. De ble i 1992-93 satt sammen på et midlertidig understell. I desember 2011 ble vognen flyttet inn i en nybygd vognhall på Stend stasjon.

De første vognene til Osbanen, og som Osbanens Venner har sikret to halve vognkasser av, ble bygget av *The Oldbury Railway Carriage & Wagon Company* i Birmingham og ble levert i juni 1894. Vognene ble Norges minste boggipersonvogner til offentlig bruk. I tillegg er deler av en tredje vognkasse av samme fabrikk sikret av Os kommune.

På grunn av at de to halve vognkassene opprinnelig ikke har hørt sammen, i tillegg til at de er preget av mye råte og at mange deler mangler, har det vært ønskelig å foreta en fullstendig restaurering. Ved

rekonstruksjonen tidlig på 1990-tallet ble mye nybygget, og i tillegg ble det benyttet deler fra norskbygde vogner. Grunnlaget for restaurering har derfor ikke vært til stede. Skal vi kunne restaurere vognen, må vi vite hva vi skal restaurere tilbake til. Mangler dokumentasjonen på hvordan vognen faktisk har vært, risikerer vi å skape noe som aldri har eksistert. Utfordringen er også at det ikke finnes bevart tegninger av Oldbury-fabrikkens vogner levert til Osbanen, heller ikke tegninger av vogner identiske med disse.

Prosjektet skal derfor resultere i en fullstendig dokumentasjon av hvordan de åtte første passasjervognene levert til Nesttun-Osbanen så ut. Dokumentasjonen skal inkludere både spesifikasjon og byggetegninger, tilstrekkelig til at komplette replika i neste omgang kan bygges opp.

Gjennomføring av prosjektet

Osbanens Venner har satt ned en prosjektgruppe som består av fire personer og som står for gjennomføringen av prosjektet, herunder oppfølgingen av utførende. I tillegg har vi knyttet til oss to representanter i et fagråd som begge har vært prosjektledere for restaurering og gjenoppbygging av passasjervogner av tilsvarende art. En nærmere presentasjon av prosjektgruppe og fagråd er gitt i prosjektrapporten.

Prosjektet ble igangsatt 23. februar 2013. Prosjektgruppen har etter det holdt møter et par ganger i året. Siste møtet var på Hamar 15. juni 2015. I tillegg har det blitt holdt fortløpende kontakt og diskusjon per e-post og telefon.

Etter en grundig gjennomgang av arkivmateriale fra The Oldbury Railway Wagon and Carriage Company ved henholdsvis *Birmingham City Library and Archives* og *Historical Model Railway Society (HRMS)* i januar 2015 ble det klart at det er 98 % sikkert at det ikke finnes bevart tegninger av vognene som Oldbury leverte til Osbanen. Fra tidligere vet vi at slike tegninger ikke eksisterer i Norge.

Med tilstrekkelig sikkerhet for at tegninger ikke finnes, kunne prosjektet i februar 2015 starte det møysommelige arbeidet med å utarbeide tegninger, basert på studie og måltaking av de gjenværende vognkassene. I februar i år ble derfor vognkassene på Stend plukket fra hverandre, der formålet var å fjerne uoriginale materialer og identifisere hvilke vogner de ulike delene stammer fra. Et viktig formål var det også å fjerne bordkledning for å kunne dokumentere oppbyggingen av stenderverk m.v.

Dokumentasjon av vognene blir i tillegg basert på gamle fotografier, opplysninger gitt i korrespondanse i Nesttun-Osbanens arkiv, samt studie av vogner med lignende løsninger som finnes andre steder. Det som i dag ikke eksisterer, kan rekonstrueres basert på det som er kjent fra ulike kilder.

I løpet av våren, sommeren og høsten er det lagt ned mange timers arbeid i studie og oppmåling av vognedeler.

Fremdrift

I skrivende stund er det aller meste av de utvendige delene av vognkassen, samt reisverket/stenderverket modellert i 3D. For vognkassen gjenstår oppmåling og modellering av innvendige vegger og innredning. Detaljarbeider med ståldelen, som ramme, boggier, hjul og bremses, er ikke påbegynt. For nærmere informasjon om hva som er utført, henviser vi til prosjektrapporten.

Vi har i november i år utarbeidet et oppdatert budsjett for komplett modell og tegningssett av Osbanens vogn CDFo I, inklusive både vognkassen og understell. Budsjettet er nå på 1.821.161,- kroner. Dette er mer enn opprinnelig budsjett fra 2011. Kostnadsøkningen må tilskrives både alminnelig prisstigning, samt at prosjektet har vist seg å være mer komplekst enn forutsatt. Vi viser til prosjektrapporten for en grundigere begrunnelse for budsjettøkningen.

Forutsatt at finansieringen sikres, antar vi at ferdig modell og tegningssett vil kunne foreligge innen utgangen av 2017.

Finansiering

Siden arbeidet med å søke om midler til prosjektet startet, har prosjektet mottatt bidrag på totalt 776.000,- kroner. Vi viser til vedlagt oversikt over bidragsytere og hvilke beløp de enkelte bidragsytere har stilt til rådighet for prosjektet.

Det er opprettet egen bankkonto for prosjektet i Fana Sparebank. Parallelt med dokumentasjonsarbeidet arbeider vi med restfinansieringen. I forhold til totalbudsjettet mangler vi p.t. 1.045.161,- kroner.

Vi viser for øvrig til vedlagt regnskap for prosjektet.

Kontaktinformasjon

Dersom ønskelig vil vi med glede oversende ytterligere dokumentasjon i form av møtereferater, befaringsrapporter m.v.. Vi kan også stille med representanter fra prosjektgruppen for en presentasjon av prosjektet i et møte.

Prosjekteier, Osbanens Venner, er ansvarlig for planlegging, økonomi og gjennomføring. Leder for Osbanens Venner, Ingvar Aam, kan kontaktes på telefon 480 78 052 eller e-post aaming@online.no.

Vedlegg

Prosjektet dokumenteres for denne søknaden med følgende vedlegg:

- 1) Prosjektrapport pr. 29.11.2015
- 2) Oversikt over bidragsytere pr. nov. 2015.
- 3) Oppdatert budsjett av 29.11.2015
- 4) Anbefaling fra Norsk Jernbanemuseum datert 28.03.2011.
- 5) Årsrapport for Osbanens Venner for 2014

Med hilsen
for **OSBANENS VENNER**

Ingvar Aam
Leder

